

A Régiók Bizottsága véleménye – Oktatás és tudatosítás a fenntartható fejlődés elősegítése érdekében

(2008/C 53/06)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- hangsúlyozza, hogy a fenntartható fejlődésre való nevelés nem valósulhat meg hatékonyan a helyi és regionális önkormányzatok bevonása nélkül, mivel a helyi és regionális önkormányzatok számos tagállamban központi szerepet töltenek be a fenntartható fejlődésre nevelés terén,
- felszólít a fenntarthatóságra való nevelésre, amelynek keretében az iskolai tantervbe szélesebb körűen be kell vezetni a környezetvédelmi, állampolgári és egészségügyi ismereteket annak elősegítése érdekében, hogy a társadalom tájékozottabbá váljon, és érintve érezze magát a problémakörben,
- gyakran frissített tartalmú, vonzó internetes portál létrehozását ajánlja, amely hirdetéseket közvetít, továbbá tanárok, szövetségek, helyi önkormányzatok és más, a fenntartható fejlődés elősegítésében érdekelt szereplők által felhasználható oktatási segédanyagokat jelenít meg,
- sürgeti a helyi és regionális önkormányzatokat a médiákkal történő együttműködésre a fenntarthatóság elvének népszerűsítésében betöltött központi szerep érdekében, amely a fenntarthatóság alapelveinek és előnyeinek minél szélesebb közönség számára érthető nyelven történő ismertetése, továbbá az e témáról szóló nyilvános viták ösztönzése és figyelemmel kísérése révén valósítható meg,
- ösztönzi a médiát, hogy kezdeményezze mind a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos oktatás eredményeinek nyilvánosságra hozatalát, mind pedig azt, hogy a helyi és regionális önkormányzatok tevékenységét és intézkedéseit bemutató programokat olyan időpontban szerepeltessék a műsorban, amikor a célközönség elérhető.

Előadó: Marek OLSZEWSKI (PL/UEN-EA), Lubicz polgármestere, a közös kormányzati és önkormányzati bizottság oktatási és kulturális csoportjának társelnöke

Politikai ajánlások

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

1. felhívja a figyelmet arra, hogy a regionális és helyi önkormányzatok az egész Európai Unióban – a fenntartható fejlődést is átfogó – oktatási és tájékoztatási politika kialakításának legfontosabb szereplői közé tartoznak. A regionális és helyi önkormányzatok feladata az ilyen jellegű tevékenységek ösztönzése, összehangolása és támogatása. Következésképpen a régiók és a helyi közösségek részvétele nélkül nem lehet eredményesen megszervezni a fenntartható fejlődést elősegítő oktatást;

2. megerősíti az önkormányzatoknak a fenntartható fejlődést oktatás és képzés által népszerűsítő, megvalósító és összehangoló szerepének gyakorlatban bevált példáit. Ilyenek például a következő projektek, melyek szélesebb körű ismertséget érdemelnek: RES (Network of Regions on Education for Sustainability [régiók hálózata a fenntarthatóságra nevelés érdekében]) az olasz Umbria régió kezdeményezésére, a fenntartható energia európai hete, a ChangeLAB elnevezésű brit projekt (Changing Lifestyles Attitudes and Behaviour [életmód-, hozzáállás- és magatartás-változás]), a fenntartható fejlődés mint kötelező témakör a bajor (Németország) és a finn iskolai oktatásban, a holland szakképzési rendszer, valamint a regionális környezetvédelmi oktatási központok tevékenysége Lengyelországban;

3. sürgeti, hogy különös figyelmet fordítsanak a következő intézmények jelentőségére a nem formális képzés szempontjából a fenntartható fejlődés területén: tájvédelmi körzetek, nemzeti parkok, regionális természetvédelmi területek, múzeumok, művészeti központok. Ezek jelentős mértékben nyújthatnak kiegészítő támogatást a tanárok és a diákok formális képzési folyamataiban a fenntarthatósággal kapcsolatos kérdésekben;

4. kiemeli, hogy ennek fényében rendkívül nagy jelentősége van a régiók és helyi önkormányzatok, valamint a területükön tevékeny intézmények közötti, a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos bevált gyakorlatok támogatására irányuló együttműködési hálózatok kiépítésének, illetve a tapasztalatcsereének. Az Európai Bizottságnak, többek között a Régiók Bizottsága bevonásával, kifejezetten támogatnia kellene a fenntarthatóságra nevelés terén bevált gyakorlatok feltérképezését és terjesztését;

5. örömmel veszi azt a megállapítást, hogy a humántőkébe való beruházás az Európai Unió fenntartható fejlődésének elengedhetetlen feltétele;

6. úgy véli, hogy az oktatás kapocs a fenntartható fejlődés három pillére – a gazdasági fejlődés, a környezetvédelem és a társadalmi fejlődés – között: Az oktatás előfeltétele a modern társadalomban való egyéni részvételnek és fejlődésnek, valamint magának a társadalmi fejlődésnek is;

7. hangsúlyozza, hogy az oktatási intézkedések egy olyan átfogó folyamat legfontosabb elemét képezik, amelyben nemcsak vita folyik magáról az elképzelésről, hanem életmód-változást kell előidézni olyan értelemben, hogy az életminőség javításáért tett erőfeszítésekbe beleépüljenek a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos elképzelések;

8. megerősíti, hogy a megfelelő nevelés és a fenntartható fejlődés előnyeinek megfelelő magyarázata hozzájárulhat ahhoz, hogy életmódunk és szokásaink szükséges változásai elfogadhatóbbak legyenek, és ezáltal elkerülhető legyen a régi, „kényelmesnek” érzett életmód és az új, fenntarthatóbb szokások közötti konfliktus;

9. örömmel veszi továbbá, hogy a stratégia egyik legfontosabb célja a társadalmi kohézió és igazságosság biztosítása többek között oktatási és felvilágosító intézkedések révén;

10. kiemeli, hogy a helyi és regionális szintre számos tagállamban központi szerep hárul a fenntartható fejlődésre nevelés során – nemcsak az esetleges formális kompetenciák miatt az iskola előtti, az iskolai és a felsőoktatási képzés terén, hanem a felnőttoktatási, a kultúrát ápoló és támogató intézmények révén, a helyi munkaadók és beruházók szerepében példát mutatva, valamint általános érdekű szolgáltatások nyújtójaként;

11. felhívja a figyelmet arra, hogy a tagállamok eltérő tapasztalatokkal rendelkeznek a tekintetben, hogy hogyan alakítandó ki a fenntartható fejlődés elveinek megfelelő társadalom és gazdaság. A fenntartható fejlődés szellemiségének kialakításához különleges programok kifejlesztésére van szükség az oktatás támogatására az új tagállamokban és a tagjelölt országokban. A társadalmi problémák, a gazdasági és politikai kihívások eltérő megközelítést igényelnek;

12. az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának a fenntartható fejlődést elősegítő oktatásra irányuló 2005. március 23-i stratégiája értelmében felhívja a figyelmet a „fenntartható fejlődés” fogalmának változó jellegére: a fogalom aszerint változik, hogy hogyan értelmezzük az alapjául szolgáló folyamatot. Kiemelt ellenőrző szerep hárul ezért a tudományos kutatásra, amelynek célul kell kitűznie többek között azt, hogy megvizsgálja a fenntartható fejlődés alapelveiből következő változásokat, és újra meghatározza a „fenntartható növekedés” fogalmát;

Az oktatás mint a fenntartható fejlődés alapelveire és céljaira való figyelemfelkeltés eszköze

13. rámutat arra, hogy az oktatási folyamatok kulcsfontosságúak, ha arról van szó, hogy a fenntartható fejlődés elvéhez az egyén szintjén hozzájáruló értékeket a polgárok felé közvetítsük;

14. hangsúlyozza, hogy a fenntartható fejlődés kérdéseivel foglalkozó oktatás csak akkor lehet sikeres, ha a tanárok és oktatók megfelelően elkötelezettek, lelkesek és felkészültek. Az erre irányuló oktatásnak az iskolai tantervbe szélesebb körben be kell vezetnie a környezetvédelmi, állampolgári és egészségügyi ismereteket annak elősegítése érdekében, hogy a társadalom tájékozottabbá váljon, és érintve érezze magát a problémakörben;

15. felkéri a tagállamokat, hogy növeljék a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés nemzeti oktatási rendszerbe való beillesztésének lehetőségét;

16. úgy véli, hogy a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tananyag különösen fontos befogadói a gyerekek és a fiatalok, hiszen ők képezik azon generáció alapját, amelynek értékrendje és életmódja ezen elvekhez fog majd igazodni. A megfelelő oktatást már az óvodában el kell kezdeni;

17. sürgeti, hogy az oktatás már az óvodától kezdve foglalkozzon a fenntartható fejlődés kérdéseivel, és az ismereteket ne csupán elméleti úton, hanem elsősorban gyakorlati tapasztalat és személyes érzékelés révén adja át;

18. kiemeli a családi háttér pedagógiai fontosságát, mivel az minden formális képzés alapja a fenntartható fejlődés területén. A Régiók Bizottsága véleménye szerint a családoknak nyújtott tanácsadás a fenntartható fejlődés alapelveinek mindennapi alkalmazásáról ezért a nem formális képzés egyik legfontosabb eleme ebben a vonatkozásban;

19. gyakran frissített tartalmú, vonzó internetes portál létrehozását sürgeti, amely hirdetéseket közvetít, továbbá tanárok, szövetségek, helyi önkormányzatok és más, a fenntartható fejlődés elősegítésében érdekelt szereplők által felhasználható oktatási segédanyagokat jelenít meg. A portált a tagállami oktatási és környezetvédelmi minisztériumok kezdeményezésére lehetne kialakítani, tartalmát kijelölt tisztviselők szerkeszthetnék, akik naprakész információkat tehetnének rajta közzé a fenntartható fejlődés elősegítését célzó konferenciákról, kezdeményezésekről és lépésekről. A fenntartható fejlődéssel foglalkozó egyéb intézményekkel, szövetségekkel és alapítványokkal rendszeresen folytatott együttműködés is hasznos lehetne;

20. úgy véli, hogy a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos oktatásnak olyan tevékenységekre is ki kell terjednie, amelyek célcsoportját az eddigénél szélesebb körben a vállalkozók, mezőgazdasági termelők, a közigazgatás, a médiák és a civil szervezetek képezik majd. Ezek a csoportok különösen fontosak a fenntartható fejlődéssel összhangban lévő életmódra való átállás szempontjából;

21. az oktatás szerepet játszik továbbá a politikai és társadalmi elit figyelmének felkeltésében aziránt, hogy a fenntartható fejlődési stratégia megvalósításához szociális konzultációkra és szociális párbeszédre van szükség, hiszen csak így lehet tekintetbe venni az összes ágazat érdekeit, illetve mérlegelni az egyes fejlődési szempontokat;

22. támogatja azt az elképzelést, miszerint tartós kapcsolatot kell kialakítani az Európai Ifjúsági Fórum és a mindenkori tanácsi elnökség között a fenntartható fejlődés kívánt irányáról szóló véleménycsere érdekében;

23. kiemeli a nemzetközi diákcsera jelentőségét. A diákcsera fő célja többek között az, hogy felhívja a figyelmet a kulturális sokszínűség és a tolerancia értékeire, illetve népszerűsítse a fenntartható fejlődést elősegítő különböző megoldásokat. Az olyan programok, mint az ERASMUS, SOCRATES, GRUNDTVIG, TEMPUS stb. a fenntarthatósági szempontból megfelelő életmóddal kapcsolatos mindennapi tapasztalatok cseréjének és a bevált gyakorlatok átadásának oktatási alapelemei voltak és maradnak;

24. a mezőgazdaság tágabb értelemben vett ökológizációjának, különösen az ökotermékek iránti kereslet fokozásának széles körű támogatását javasolja egyrészt a fogyasztók jobb minőségű élelmiszerekről való felvilágosítása révén, másrészt azáltal, hogy a mezőgazdasági termelőket alaposabban tájékoztatjuk az ökológiai és integrált termelési módszerekről, a környezetkímélő mezőgazdaságról és erdőgazdálkodásról, az állatvédelemről, valamint a biomassza-termelésről;

25. sürgeti a környezetvédelmi oktatásra szánt eszközök növelését, központi helyet szánva annak a kérdésnek, hogyan szerezhető támogatás a harmadik generáció jogainak megvalósításához, valamint figyelmet fordítva a következő témákra: ésszerű energiagazdálkodás, a megújuló energiahordozók és környezetbarát közlekedési eszközök támogatása, megfelelő fogyasztói magatartás, környezetvédelmi és energetikai minőségjelzés, mezőgazdasági ökotermelés, hulladékok újrafeldolgozása;

Az egész életen át tartó tanulás és a fenntartható fejlődés

26. sürgeti, hogy a fenntartható fejlődés témakörét nagyobb mértékben vonják bele az egész életen át tartó tanulással (lifelong learning) kapcsolatos cselekvési programba. A magas szintű oktatás elengedhetetlen ahhoz, hogy felismerjük a fenntartható fejlődés bevezetésének szükségességét az élet valamennyi területén. E célból sürgeti a köztisztviselők, általános és középiskolai, valamint egyetemi és posztgraduális oktatók, a nagyközönség, önkéntesek, továbbá gazdasági és társadalmi résztvevők képzésének ösztönzését, ezenkívül a tárgyban, európai szinten rendezett munkacsoport-üléseken, szemináriumokon és fórumokon való részvételt;

27. annak érdekében, hogy az eddig kizárt személyek korlátlanul hozzáférhessenek a szakképzéshez, felhívja a figyelmet a szakképzési rendszerek rugalmasabb kialakítására, legalábbis a nem formális úton megszerzett ismeretek értékelési eljárásának felgyorsítása által. Jó példa erre a nem formálisan szerzett szakmai képesítések tanúsításának és értékelésének finn és holland modellje;

28. azt ajánlja, hogy a fenntartható fejlődés közösségi szintű oktatási modellje – amelyet a tagállamoknak közösen kell kidolgozniuk – az alábbi alapokra épüljön:

- a teljes oktatási közösség kötelezettségvállalása arra vonatkozóan, hogy javítja az iskolák és környezetük környezeti minőségét és fenntarthatóságát,
- az iskolák fenntartható irányítása, beleértve a környezetbarát beszerzést, hulladékkezelést, vízfogyasztást, az energiahatékonyságot, a zajszennyezést és a biztonságot,
- az oktatási közösség tagjainak képzése szakterületüknek megfelelően,
- a környezeti oktatás beépítése az iskolai tantervbe,
- az oktatási közösség bevonása a helyi közösség életébe,
- a helyi *Agenda 21* tevékenységek összehangolása az iskolai *Agenda 21* projektekkel,
- speciális mutatók meghatározása annak mérésére, hogy az iskolák milyen mértékben építették be az éves tantervbe a fenntartható fejlődésre történő nevelés szempontjait. A mutatók ezáltal az iskolák minőségének a fenntarthatóság szempontjából történő mérésére is szolgálhatnak;

29. úgy véli, hogy a képzési lehetőségekből eddig jószerivel kizárt csoportok (például vidéki területeken lakók, fogyatékkal élők, háztartásbellek stb.) elérésére igen fontos eszköz lehet a távoktatás. Ezek a csoportok az EU társadalmi fejlődése szempontjából kihasználatlan és rejtett lehetőségeket jelentenek. Az RB javasolja az ingyenes távoktatási tanulóplatformok fejlesztésére, valamint a távoktatási tananyagok – többek között az állampolgári ismeretekre vonatkozó oktatóprogramok – kidolgozására szánt eszközök növelését;

30. utal arra, hogy sürgősen szükség van az egész életen át tartó tanulás regionális és helyi kontextusba ágyazására. Ennek megvalósítása érdekében az Európai Unió, az EGT, az EFTA és a tagjelölt országok összes régióját átfogó R3L hálózat (regionális hálózat az egész életen át tartó tanulásért) szisztematikus kiépítését javasolja;

31. örömmel veszi a megújult fenntarthatósági stratégia megállapítását, miszerint a korai iskolaelhagyók számát 10 %-ra kell csökkenteni;

Fenntartható fejlődés és tudásalapú társadalom

32. úgy véli, hogy tudásalapú társadalom nélkül nem létezik fenntartható fejlődés. Az EU tagállamainak gazdasági fejlődése és globális versenyképessége érdekében létfontosságú, hogy a társadalomban folyamatosan ébren tartsák a tudomány és a tudományos kutatás értékének, az akadémiai világ presztízsének, illetve az egzakt tudományok kiemeltebb szerepének tudatát. Ennek során a legfontosabb szerep a helyi és regionális szereplőkre hárul, mivel közvetlen befolyást gyakorolnak a formális (általános és középszintű) képzésre;

33. annak tükrében, hogy a felsőoktatásban egyre kevesebb fiatal tanul egzakt tudományokat, felhívja a figyelmet, hogy a

fenntartható fejlődés alapelveinek gyakorlati megvalósításához szükséges a gyermekek és fiatalok érdeklődését nagyobb mértékben felkelteni e tudományok iránt. Ezenfelül szükség van a nemek közötti esélyegyenlőség fokozott érvényesítésére, ami elősegíti az egzakt tudományokat tanuló fiatalok számának növekedését;

34. úgy véli, hogy folytatni kellene a tudományos kutatás, az oktatás és a regionális közigazgatás területei közötti szorosabb együttműködést célzó intézkedéseket. Ehhez a – főként az Európai Unió keretprogramjaiból adódó – bevált gyakorlatok nagyobb mértékű terjesztésére van szükség annak érdekében, hogy a régiókat meg lehessen győzni egy ilyen jellegű, fokozottabb csere előnyeiről. A Régiók Bizottsága méltatja a keretprogramoknak a fenntartható fejlődés alapelveiből adódó változások ellenőrzésében játszott szerepét;

A fenntartható fejlődés és oktatás az európai társadalmi változások tükrében

35. Tekintettel az európai népesség elöregedésére, sürgeti az oktatási rendszerek új meghatározását annak érdekében, hogy az idősebbek is teljes mértékben bekapcsolódhassanak a társadalomba;

36. A jelenlegi és jövőbeli európai demográfiai, bevándorlási és kulturális tendenciák fényében a máság elfogadása a tartós fejlődés feltétele. A tagállamokat olyan oktatási modell ösztönzésére hívja fel, amelyben a más vallást követő, más kulturális háttérrel rendelkező, más nemű és más életmódot folytató emberekkel szembeni tolerancia a polgárok magatartásának alapeleme;

37. sürgeti, hogy kiemelt figyelmet fordítsanak arra a kérdésre, hogy miként lehet a regionális és helyi önkormányzatokat támogatni abban, hogy a fenntarthatósági szempontokat beépítsék az egészséges életmódra való nevelésbe és az egészséget szolgáló politikába;

A médiák és a fenntartható fejlődést elősegítő oktatás

38. Az említett irányvonalak összefüggésében sürgeti a helyi és regionális önkormányzatokat a médiákkal történő együttműködésre a fenntarthatóság elvének népszerűsítésében betöltött központi szerep érdekében, amely a fenntarthatóság alapelveinek és előnyeinek minél szélesebb közönség számára érthető nyelven történő ismertetése, továbbá az e témáról szóló nyilvános viták ösztönzése és figyelemmel kísérése révén valósítható meg;

39. sürgeti a helyi és regionális önkormányzatokat, hogy szorosan működjenek együtt a médiával a fenntartható fejlődés területén bevált gyakorlatok terjesztésében;

40. figyelembe véve imént kifejtett, fontos szerepüket a fenntartható fejlődést elősegítő oktatási intézkedésekben, felhívja a regionális és helyi önkormányzatokat, hogy dolgozzanak ki saját kommunikációs stratégiákat a fenntartható fejlődés népszerűsítésére vonatkozóan;

41. síkra száll a régiók már létező kezdeményezéseinek kiépítése és nagyobb mértékű támogatása mellett a fenntartható fejlődést ösztönző kampányok, valamint a megfelelő képzési és tanácsadási tevékenységek esetében;

42. sürgeti a közintézményeket, hogy kössenek együttműködési megállapodásokat állami és magán médiaszervezetekkel, hogy a környezeti kérdések megjelenjenek a dokumentumfilmek, és az oktató vagy szórakoztató célú programok témái között, és hogy az ágazatban dolgozók képzést kapjanak az ilyen kérdések szigorúan tudományos kezelésére vonatkozóan. Ezenkívül szükség van olyan szakirányú kommunikációs stratégiák

megtervezésére is, amelyek egyaránt foglalkoznak a szóban forgó témával és a népesség azon részével, amelyet a stratégiák megcélznak, így járulva hozzá a fenntartható fejlődést elősegítő magatartásformák és hozzáállásmódok kialakulásához;

43. ösztönzi a médiát, hogy kezdeményezze mind a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos oktatás eredményeinek nyilvánosságra hozatalát, mind pedig azt, hogy a helyi és regionális önkormányzatok tevékenységét és intézkedéseit bemutató programokat olyan időpontban szerepeltessék a műsorban, amikor a célközönség elérhető.

Kelt Brüsszelben, 2007. november 28-án.

a Régiók Bizottsága
elnöke
Michel DELEBARRE

MELLÉKLET

I. A legjobb gyakorlatok példatára (a kérdőívre adott válaszok alapján)

Bulgária

A bulgáriai Dobrich település aktív kampányt tervez gyermekek, diákok és felnőttek körében, melynek során a helyi újságok, rádió és televízió részvételével, reklámanyagok felhasználásával hívja fel a figyelmet a hulladéksztérválasztás bevezetésére. Az önkormányzat a későbbiekben szívesen megosztja az RB-vel a szóban forgó rendszer bevezetésének eredményeit és tapasztalatait.

Ciprus

Ayios Athanasios ciprusi város „környezetvédelmi oktatócsoportot” hozott létre a témában jártas egykori tanárokból. Időközben a Gruntvig programban részt vevő felek kidolgoztak egy programot arra, hogyan lehet felhívni a figyelmet a környezetvédelmi kérdésekre. E folyamatnak Ayios Athanasios volt a főszerzője. Együttműködés alakult ki mindazon oktatási intézmények között, amelyek kihasználják tevékenységüket a környezetvédelem, az újrahasznosítás, a fenntarthatóság stb. népszerűsítésére.

Spanyolország

A spanyol „Área de Gobierno de Medio Ambiente, Dirección General de Sostenibilidad y Agenda 21, Departamento de Educación para el Desarrollo Sostenible” (a környezetvédelmi önkormányzati ágazat fenntarthatóságért és az Agenda 21-ért felelős főigazgatóságának a fenntartható fejlődésre való nevelésben illetékes hivatala) „Környezetvédelmi gyakorlat a sportrendezvényeken” címmel indított projektet. A projekt célja, hogy a sport lehetőségeit a környezetvédelmi oktatás eszközeként hasznosítsa annak érdekében, hogy a környezetvédelmi kritériumok beépüljenek a sportrendezvények szervezésébe, és hogy a rendezvény-szervezők, sportolók és nézők körében terjedjenek az öko- és városbarát ismeretek. A sportrendezvények szervezésébe három területen épülnek bele a környezetbarát gyakorlatok:

- Madrid mint a nemzeti és nemzetközi sportversenyek helyszíne, együttműködve a megfelelő szervezetekkel
- Madrid mint szerényebb – gyakran területi szintű – rendezvények szervezője
- specifikus önkéntes környezetvédelmi testület létrehozása, amely részt vesz a sportrendezvényeken

Az rendezvények – környezetre gyakorolt hatásuk függvényében – három típusba sorolhatók:

- sportlétesítményben rendezett sportesemények, Vannak olyan rendezvények, amelyek zárt- vagy szabadtéri sportlétesítményekben (stadionokban, uszodákban, sportszarnokokban, sportpályákon stb.) zajlanak
- utcai sportrendezvények, amelyekhez specifikus forgalomterelési intézkedésekre, útvonal-előkészítésre és hulladékkezelésre van szükség. Ilyenek a maratoni futóversenyek és a kerékpárversenyek
- zöld területen megrendezett sportesemények. Az ilyen rendezvények a városi parkokat használják ki. Lehet szó atlétikai versenyről, kerékpározásról vagy szabadtéri úszóversenyről

A sportrendezvények különféle következményeinek a kezelésére alkalmazott intézkedéseket (kiemelt figyelmet fordítva a hulladék, a mobilitás, valamint az energia- és vízfogyasztás környezeti változóira) bevált környezetvédelmi gyakorlatként lehet értékelni a rendezvény előkészítő szakaszában, a rendezvény folyamán, illetve utána.

A már említett hatóság szervezte (a MAPOMA nevű magáncéggel együttműködésben) 2007 áprilisában a 30. „Madrid maratont”. A következők vonatkozásában intézkedtek:

- a hulladék minimalizálása, szivacsok, narancsok és kupakok eltávolítása
- fokozott újrahasznosítás, a trikók és műanyag flakonok begyűjtése, újrahasznosító-pontok felállítása
- a versenyzők és a nézők figyelmének felhívása a környezetvédelmi kérdésekre
- médiatájékoztató
- a Retiro parkon át vezető útvonal menti érzékeny területek védelme
- mobilitás: hivatalos járműként tiszta, bioetanol-meghajtású gépkocsik használata
- együttműködés környezetvédelmi öröskeresztes önkéntesekkel és az Emaus jótékonyági szervezettel
- szponzor: Ecoembes, egy nonprofit hulladékhasznosító testület
- érdekelt felek: oktatásügyi és köztisztasági hivatalok (környezetvédelmi terület), Mapoma (maratoni futóversenyeket szervező cég), Ecoembes, Öröskereszt, Setém („tisztességes kereskedelem”), Emaus

Értékelés:

- 5 780 kg-mal több csomagolóanyag-újrafelhasználás
- 70 000 szivacs, kupak és szerves hulladék eltávolítása
- a takarítószerkezeteknek fél órával kevesebb időre volt szükségük
- a résztvevők 88 %-a kedvezően fogadta az intézkedéseket
- a résztvevők 63 %-a végrehajtotta a környezetvédelmi intézkedéseket
- növekedtek a szervezők, a résztvevők és a nézők ismeretei

A hivatal egyéb kezdeményezései:

– TAVASZI, NYÁRI ÉS ŐSZI ISKOLÁK

A programhoz tartozó tevékenységek általában a felnőttekre, a felnőttekre és gyermekekre együtt, valamint külön a gyermekekre irányulnak. Az évszakokhoz kötött programok felelőse az oktatásban és a fenntartható fejlődésben illetékes hivatal.

Zöld kirándulások. A tevékenységek színhelyei a várost történelmi, botanikus és kulturális szempontból meghatározó közparkok. A következő parkokról van szó: Retiro, Casa de Campo, Oeste, Fuente del Berro, Quinta de los Molinos, El Capricho, Juan Carlos I, Tierno Galván és a Lineal del Manzanares park.

Környezetvédelmi nyílt napok és munkaműhelyek. Ezek különböző önkormányzati környezetgazdálkodási helyszíneken zajlanak. Céljuk a városi környezet megismertetése és megerősítése. Olyan helyszínekről van szó, mint például a Retiro és a Casa de Campo park üveg- és melegházai, a pillangó- és rovarközpont, a madár- és gólyaházak, a Mígas Calientes komposztáló telep; tevékenységként a madárcsalogató napokat, a zárt kerti programokat, a gyermekműhelyeket, a kerékpárutakat stb. említhetjük.

Kurzusok. A témákat úgy választják ki, hogy azok felhívják a résztvevők figyelmét a környezetbarátabb magatartásra. Példák: hagyományos és öko kertészet, madárpopulációk a parkokban, víz a városban, házi öko kertészet, éghajlatváltozás.

– EGYNAPOS RENDEZVÉNYEK, KONGRESSZUSOK, KIÁLLÍTÁSOK SZERVEZÉSE

A fenntartható fejlődésre való nevelésben illetékes hivatal képzési támogatást nyújt az egynapos rendezvények, kongresszusok és szemináriumok megrendezéséhez. Friss példák:

- az első bioetanol-nap a fenntartható közlekedésért
- kiállítás: „A fák titka”
- Országos Környezetvédelmi Kongresszus. Évente kétszer. A városháza egy standdal képviselteti magát, koordinálja a résztvevőket. (a CONAMA alapítvány szervezésében)
- első alkalommal: a fenntartható üzleti mobilitás napja, együttműködésben a kereskedelmi kamarával és a Mobilitás alapítvánnyal
- első alkalommal: a fenntartható kertészet napja a jövő városában, együttműködésben a Környezetvédelmi Örökség Főigazgatóságával

Németország

1. példa

A németországi Bréma tartományban a fenntartható fejlődés kérdései a *Landesinstitut für Schule* (iskolákért felelős tartományi hivatal, LIS) által kínált, folyamatban lévő képzési programok részét képezik. A brémai (Németország) „Aktion 3/4 plus” célja az energiatakarékosság ösztönzése a brémai iskolákban, valamint ennek során a fenntarthatóság jelentőségének megismertetése a tanulókkal.

2. példa

A *Landesinstitut für Schule und Medien Berlin-Brandenburg* (LISUM, az iskolákért és médiákért felelős berlin-brandenburgi tartományi hivatal) rendszeresen képzéseket tart tanároknak a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos egyes kérdésekről. Emellett 2000 óta évente képzési műhelyekkel gazdagított szakértő konferenciát rendeznek a fenntartható fejlődésről. 2008-ban a LISUM Berlin-Brandenburg vezetésével régióközi kongresszusra kerül sor Brandenburgban a következő témában: „Globális tanulás a fenntartható fejlődés érdekében”. A kongresszus a Millenniumi Célkitűzéseket és az ENSZ oktatási évtizedét veszi alapul, hogy az oktatás és az ifjúság területén a művelődési miniszterek konferenciájának referencia-tantervét Berlinben és Brandenburgban is pontosabban ismertesse, és megvalósítását továbbképzésekkel és projektekkel támogassa.

Ausztria

1. példa

Felső-Ausztria üdvözli a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos figyelemfelkeltő intézkedések egész Uniót átfogó modelljének az iskola-előkészítő óvodás csoportokban és az általános iskolákban történő bevezetését. A modellnek azonban alapüzenetekre kellene korlátozódnia. Részletesebb tájékoztatásról a helyi és regionális önkormányzatoknak kellene gondoskodniuk, mivel ezek jobb helyzetben vannak ahhoz, hogy a tanulók specifikus információigényeivel foglalkozzanak. A fenntarthatóságra irányuló közös európai szellemiségnek a diákok körében felvilágosító intézkedések révén való terjesztése mindenképpen üdvözlendő.

2. példa

A Felső-Ausztria kormányzatához tartozó Felső-Ausztriai Környezet- és Természetvédelmi Akadémia 1989 óta végez képzési és tájékoztató tevékenységet a felső-ausztriai fenntartható fejlődés érdekében. Az akadémiahoz tartozik egy Agenda 21 irányítási központ, amely a jövőképes környezet érdekében „helyi Agenda 21-folyamatokat” indít el, támogat és népszerűsít – különféle módszereket alkalmazva az adott helyszínen (például: röplapok, helyi újság, plakátok, hirdetőablak, honlap, esti tájékoztató összejövetelek, személyes kapcsolatok, médiakapcsolatok).

A felső-ausztriai településeket bevonták a felső-ausztriai környezetvédelmi terv kidolgozásába és továbbfejlesztésébe. Az önkormányzati és regionális szintű politikusokat, valamint a regionális döntéshozókat tájékoztatás és kölcsönös kapcsolat-teremtés révén arra ösztönzik, hogy mint éghajlatvédelmi szövetség, illetve éghajlatvédelmi település vállaljanak szerepet, és az önkormányzatokban és régiókban helyi és regionális Agenda 21-folyamatokat indítsanak be.

A Felső-Ausztriai Környezet- és Természetvédelmi Akadémia továbbképzési programja települési környezetvédelmi szakértői képzésből, valamint tanárok és pedagógusok részére szervezett továbbképzési rendezvényekből áll azzal a céllal, hogy felhívják a figyelmet a fenntartható életmód jelentőségére. A kínálathoz tartoznak ezen túlmenően az önkormányzati és regionális fejlesztési folyamatokban részt vevő felek számára szervezett kurzusok.

Lengyelország

1. példa

Lengyel országos „zöld tanúsítvány” program az oktatási intézmények fenntartható fejlődéssel kapcsolatos munkájának támogatására és hitelesítésére

A program célja az, hogy a fenntartható fejlődéssel kapcsolatban tevékenykedő oktatási intézményeknek támogatást nyújtson, és biztosítsa a tanúsítvány megszerzésének lehetőségét. Két szinten alkalmazzák: a környezetbarát óvodák és általános iskolák a „zöld tanúsítvány I. fokozatát”, a fenntartható fejlődés központjaként működő óvodák és iskolák pedig a „zöld tanúsítvány II. fokozatát” kapják.

A program 2000 januárja óta fut. Ez az oktatási kezdeményezés, amelyet civil szervezetek valósítottak meg, hatékonyan támogatja a lengyel oktatási rendszert abban, hogy a gyermekekben, fiatalokban és az oktatási intézmények köré csoportosuló közösségekben kialakítsa a megfelelő hozzáállást és környezetvédelmi tudatosságot. A specifikus elvárásokat teljesítő intézményeknek odaítélt I. és II. fokozatú tanúsítvány jó példája a fenntartható fejlődés területén folytatott tevékenységet díjazó lengyel oktatási minőségjelzéseknek. A programot a Környezetvédelmi Minisztérium, az Oktatásügyi és Sportminisztérium, valamint az Országos Környezetvédelmi és Vízügyi Alap elnöke szponzorálja, és a Tanárok Országos Továbbképzési Központjával együttműködésben valósul meg. A „zöld tanúsítvány” célja a fenntartható fejlődés elképzelésének terjesztése az oktatási intézményeknek helyet adó közösségek ösztönzése révén, valamint támogatva azt, hogy ezek a közösségek a fenntartható fejlődés helyi központjaiként tevékenykedjenek.

2005. április 22-én a lengyelországi Trzebawban ünnepélyesen megnyitották az úgynevezett „zöld osztályt”, amely nemcsak az iskolás gyermekeket és fiatalokat, hanem az egész helyi közösséget szolgálja. A „zöld osztály” a következők révén vált az iskola és a település javára:

- szabadtéri foglalkozások és játékok, valamint iskolai ünnepségek rendezésére alkalmas terület
- „zöld foglalkozások” megtartására alkalmas hely a természet ölén (az állat- és növényvilág „mini-ökoszisztémájának” megfigyelése, gyakorlati és technikai foglalkozások természetes anyagok felhasználásával)
- pihenésre és kikapcsolódásra alkalmas terület a gyermekek, a tanárok, a szülők és a helyi lakosok számára
- ápolandó és gondozandó terület

A program ezen túlmenően összefogta az egész iskolai és helyi közösséget, és megmutatta, hogy még az egészen kis iskolák is sokat tehetnek a közös célok és feladatok teljesítése érdekében. A kezdeményezés hozzájárult az iskola népszerűsítéséhez, amely a környéken időközben környezetvédő iskolaként vált ismertté. A program elismerésre méltó, előnyeiről azonban szélesebb körben és eredményesebben kell tájékoztatást adni, és egyszerűsíteni kell a hitelesítési eljárást.

2. példa

„Öko-egységek” a wrzesniai 1. sz. önkormányzati általános iskolában

A lengyelországi Wrzesnia 1. sz. önkormányzati általános iskolájának vezetése, tanárai, diákjai és a szülők 1999-től kezdve éveken át számos környezetvédelmi kezdeményezést indítottak el együtt. Erőfeszítéseiket 2007. januárjában „A környezet pártfogója” elnevezésű rangos tanúsítvánnyal (védnök: a lengyel köztársasági elnök), korábban pedig, 2004–2006 között egymás után háromszor „A környezet támogatója” címmel jutalmazták.

E környezetvédelmi projektek célja az volt, hogy tudatosítsák és népszerűsítsék a növény- és állatvilág védelméhez hozzájáruló magatartást (például a hulladék és a másodlagos nyersanyagok szelektív gyűjtése révén).

2004-ben az iskola megkapta a regionális szintű Környezetvédelmi és Vízügyi Alap első díját. A 70 000 PLN értékű díj segítette a Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpont létrehozását, amelyben multimédiás berendezések, oktatási segédanyagok és számítógépprogramok mellett egy hordozható meteorológiai állomás is helyet kapott, amely lehetővé teszi a környék időjárási körülményeinek megfigyelését.

Az iskola „régiónk környezete” címmel ma is működő oktatási programot indított a 4–6. osztályosok számára. Ez alaptantervet tartalmaz a hatosztályos általános iskolákban és a középiskola alsóbb osztályaiban folyó általános oktatás, a környezeti ismereti programok és egyéb oktatási módok számára.

A program központi témái a természetvédelem, a környezetvédelem és az ökológia. Az órákat a természetben tartják. A program bemutatja a Wrzesnia régióban alkalmazott különféle természetvédelmi módszereket, valamint egyéb, a természeti környezetről szóló viták során kikerülhetetlen kérdéseket, mint a regionális táj, a vizek, a levegő és a talaj védelme, a hulladékgazdálkodás, az egyes növényi társadalmak működése és az egészséges életmód.

Az iskola a 2003–2004-es tanévben is végzett oktatási projektet, ez a Nowy Folwarktól Leśniczówka Słomówkóig vezető tanösvény kialakítását foglalta magában. E projektnek köszönhetően létrehoztak egy tanösvényt a külvárosban, így a városi és a környéken lakó tanulók a természetben tarthatják a biológia- és természettan óráikat.

3. példa

A „Zöld csomag” – multimédiás környezetvédelmi oktatócsomag

Ezeket a varsói Közép- és Kelet-Európai Regionális Környezetvédelmi Központ (REC) támogatásával beszerzett csomagokat oktatási segédanyagként használták a wielkopolskai iskolákban.

A „Zöld csomagot” jóváhagyta az oktatási minisztérium, és kedvező elbírálást kapott a környezetvédelmi minisztériumtól is. Ingyenes multimédiás környezetvédelmi oktatócsomag eredetileg a középiskolák alsóbb osztályai számára, de más oktatási szinteken is használható. A csomag öt részből áll, és a környezetvédelemmel és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos 22 kérdést fed le. Tartalma: tanári kézikönyv óravázlatokkal és segédanyagokkal, egy videokazetta oktatófilmekkel, egy CD-ROM sokrétű környezetvédelmi információkkal, egy-egy dilemma feloldását célzó játék és egyéb hasznos anyagok.

A „Zöld csomag” nemcsak ismeretszerzésben, hanem mindenekelőtt új értékek elsajátításában is segíti a tanulókat, és környezettudatos magatartásra ösztönzi őket az iskolában, otthon és a közvetlen környezetükben. A különféle órai feladatok, viták, szerepjátékok és döntéshozatal során a tanulók alapvetően a tanár partnereiként szerepelnek. A „Zöld csomag” értékeit az azokat elsajátító tanárok és diákok közvetítik a családtagok és az egész társadalom felé.

A csomag első kiadását csak a külön e célra szervezett kurzusokon részt vevők között terjesztették. Kezdetben ezek olyan lengyel gyakorló tanárok és tanárképző szakemberek számára szervezett képzések voltak, akik vállalták, hogy helyi koordinátorként működnek és tanfolyamokat szerveznek és tartanak a térségükben dolgozó középiskolai tanárok számára.

2002 áprilisa és júniusa között öt műhelyt tartottak 104 résztvevővel, ezek közül 13 Wielkopolska régióból (pl. Poznan, Piła, Kalisz, Konin, Gniezno, és Leszno városából) jött.

A második kiadás már 5 000 példányban jelent meg 2003 áprilisában, ez már az első kiadást használó tanárok tapasztalatainak és javaslatainak figyelembevételével készült. A csomag új filmeket, javított óravázlatokat és egy CD-t tartalmazott. A „Zöld csomagot” a középiskolai tanárok között terjeszteni szándékozó lengyel intézmények és szervezetek kaptak csomagokat.

4. példa

Posztgraduális tanulmányok a fenntartható regionális fejlődés tárgyában (EU-finanszírozás megszerzése a régióbeli fenntartható fejlődés előmozdítására) a poznani Adam Mickiewicz Egyetem Társadalomtudományi Karának Filozófiai Intézetében.

A fenntartható fejlődési tanulmányi program indítása értékes kezdeményezés a helyi környezetvédelmi szükségletek kielégítése szempontjából. Ennek fényében a poznani Adam Mickiewicz Egyetem a 2007–2008-as tanévtől posztgraduális programot indít a fenntartható regionális fejlődés tárgyában. A program célcsoportját a helyi és regionális önkormányzati képviselők, valamint az önkormányzatok és egyéb helyi kormányzati intézmények alkalmazottai; köztisztviselők; magán- és közszférabeli vállalatok alkalmazottai; önkéntesek; valamint olyan civil szervezetek képviselői képezik, amelyek szeretnék, ha imázsuk megfelelné a fenntartható fejlődési stratégiának. A posztgraduális képzés felvételi vizsgái 2007 tavaszán kezdődtek. A program igazgatója dr. Piotr Warych.

A program célja a résztvevők általános fenntartható fejlődési, társadalom- és gazdaságtudományi, illetve környezeti ismeretekkel, valamint azon készségekkel való felruházása, amelyek révén tudásukat a magánéletükben és a munkájuk során alkalmazni tudják. A tanulmányokat elvégzők átlátják és elemezni tudják a természeti folyamatokat és a különböző tényezők bonyolult összjátékát. Bizonyosan hozzájárulnak majd a fenntartható fejlődés elméletének terjesztéséhez és a gazdasági és társadalmi folyamatokban való alkalmazásához.

Görögország

Az Athéni Prefektúra formális iskolarendszerén belül az alap- és középfokú oktatási regionális igazgatóságokkal együttműködésben különösen az elmúlt években ösztönöztük környezeti és civil kérdésekkel foglalkozó tanári munkacsoportok létrehozatalát a tanulók tudatosságának növelése és a tanulási módszerek javítása céljával. A tájékoztatói kampányokat illetően minden alkalommal, amikor a civil társadalom fenntartható fejlődéséhez kapcsolódó rendezvényt szervez, illetve segítkezik vagy részt vesz ilyen szervezésében, az Athéni Prefektúra előzetesen bejelenti tevékenységeit a sajtóban, a televízióban vagy a rádióban, és ehhez kapcsolódó audiovizuális anyagokat ad közre a nyilvánosság könnyebb tájékoztatása és bevonása céljából. Nyilvánvalóan itt különösen fontos, hogy a rádió és a televízió akkor tűzze műsorra a közleményeket, amikor a tevékenységek vagy kezdeményezések célközönsége rádió/televízió-közelségben van.

Svédország

1. példa

Dalarna megye 15 településének egyike, **Orsa** hároméves projektet indít be 2007 őszén, amelyben 15 megyei (ebből 2 orsai) általános és középiskola vesz részt. A projekt célkitűzései a következők:

- az összes iskolai foglalkozásban érvényesítik a fenntartható fejlődés szempontjait, és a tanulók elsajátítják a hosszú távon fenntartható társadalomhoz való hozzájáruláshoz szükséges tudást, készségeket és belső késztetést
- fenntartható fejlődési eljárások, módszerek és eszközök kifejlesztése, kipróbálása és értékelése az iskolai tevékenységek teljes skálájában azért, hogy módszeres ismeret- és tapasztalatcserét és -megosztást lehessen folytatni más iskolákkal mind országos, mind nemzetközi szinten

Emellett a projekt célja annak biztosítása, hogy:

- a részt vevő iskolák diákjai ismereteket és rálátást szerezzenek a fenntartható fejlődés elméleti és gyakorlati mivoltáról,
- a részt vevő iskolák alkalmazottai tisztában legyenek a fenntartható fejlődés kérdéskörével, és tudásukat elméletben és gyakorlatban át tudják adni a diákjaiknak,
- a részt vevő iskolák úgy tervezzék meg a munkájukat, hogy a tanterv fenntartható fejlődéssel kapcsolatos célkitűzései és iránymutatásai megvalósíthatóak legyenek,
- a részt vevő iskolák fejleszteni tudják a globális problémákkal kapcsolatos oktatást,

- a részt vevő iskolák diákjai között nőjön az érdeklődés a természettudományok és fenntartható fejlődési technológiák iránt,
- az egészség és a fenntartható fejlődés közötti kapcsolat jobban tudatosuljon és világosabb legyen a részt vevő iskolák diákjai és alkalmazottai körében.

A Dalarnai Kutatóintézet a projekt nyomom követésével és a részt vevő iskolák módszerinek és eredményeinek értékelésével járul hozzá a projekthez annak érdekében, hogy kiemlje a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos oktatás bevált, eredményes módszereit és megközelítéseit.

2. példa

A Környezetvédelmi Törvényszék (Miljötinget)

A *Környezetvédelmi Törvényszék* egy évenként megrendezett környezetvédelmi konferencia a Dalarna és a Gävleborg megyei kilencedik évfolyamos és a középiskola felsőbb osztályaiba járó tanulók számára. Célja a fiatalok környezetvédelmi kérdésekkel szembeni elkötelezettségének fokozása egyszerre komoly és játékos formában. Előadókat hívnak meg az üzleti és a politikai életből, valamint civil szervezetektől. Magától értetődik, hogy a konferencia drogmentes övezetnek számít. A projektet a Dalarna régió és a Gävleborg Megyei Tanács közösen vezeti.

Politikai szinten Orsa az 1990-es évek elejétől fogva a gyermekekkel/iskolákkal kapcsolatos célkitűzései között előírja, hogy az e területen végzett tevékenységekkel különféle környezetvédelmi díjak elnyerésére kell törekedni, mint pl. az Ökoiskola, a Zöld zászló stb. Ez azt jelenti, hogy a környezetvédelmi kérdések és a fenntartható fejlődés elsődrendű oktatási kérdések Orsa városában. A munka eredménye továbbgyűrűzik, ahogy a gyerekek családtagjaiknak is továbbadják az iskolában tanultakat.

Orsa települési önkormányzatának oktatási osztályai is aktívan részt vesznek ebben a folyamatban, pl. a skattungbyni Ökovonat (*Ekotåg*) elnevezésű kampányban; a „Tartsd tisztán Svédországot” oktatóknak szóló képzésben; továbbá néhány tanár részt vett a Dalarnai Egyetem Orsában tartott, öt pontot érő környezetvédelmi kurzusán is.

Orsa aktív környezetvédelmi oktatási hálózattal rendelkezik, amelynek tagjai havonta egyszer összeülnek. „A jövő hajója” (*Framtidsskeppet*) kezdeményezés részeként létrehozták a „Dalarnai hajót” (*Dalaskippet*), ennek tagjai évente egyszer egy dalarnai településen tartanak találkozót. Anders Sundvall a társaság egyik motorja. Számos iskola kapta meg a Zöld zászlót vagy az Ökoiskola-díjat stb. Ezek az iskolák sokat tesznek a fenntartható fejlődésért.

Az iskolai étkeztetési szolgálat minden évben egyre bővíti környezetbarát/állatvédelmi és társadalmi felelősségvállalási követelményeknek megfelelő *Krav* ételkínálatát. Két-három iskola a menzán használt zöldségeket saját kertjében termeli meg.

1997. óta Dalarnában az egész megye iskoláit lefedő hálózat létezik, melynek célja a továbbképzés, a tapasztalatcsere fórumainak létrehozása, a zöld zászlós iskolák beindítása stb. A tanárok nyíltan kijelentették, hogy a munkát folytatni és bővíteni kell. Ez a tevékenység jelenleg regionális támogatásban nem részesül. E kezdeményezéseknek köszönhetően azonban Dalarnában országos szinten magas a zöld zászlós és a hivatalosan *fenntartható fejlődésre nevelő* iskolák aránya.

Manapság az emberek sokkal inkább tudatában vannak a fenntartható fejlődésért való cselekvés fontosságának, amikor azonban arról van szó, hogy ez a tudatosság a viselkedésben is jelentkezzen, mindjárt bonyolultabbá válik a probléma. Az iskolák fontos szerepet játszhatnak annak biztosításában, hogy a jövő generációi rendelkezzenek a hosszú távon fenntartható fejlődés megvalósításához szükséges ismeretekkel és készségekkel.

II. A nyilvánosság fenntartható fejlődésről való tájékoztatásának és tudatosításának nehézségei

- A települési kiadványok (városi újság, tájékoztató füzetek és felhívások) rendszeresen közölnek a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos információkat. A baj az, hogy nincs alapfokú környezetvédelmi oktatás.
- Uniói szinten létezik megfelelő stratégiai, tervezési és programkeret, amely iránymutatást ad a fenntartható fejlődés kérdéseiben; a tudás és a szakértelem gyakorlati alkalmazása, valamint a nagyközönségnek való átadása terén azonban hiányosságok tapasztalhatók. Következésképpen olyan különleges programok kellenek, amelyek a fenntarthatóság megvalósítását állítják a középpontba innovatív oktatási, kapacitásépítési és tanulási módszerek és kísérletek kidolgozásával: a meglévő oktatási programokat az új tagállamok körülményeihez szabott, szakosított programok irányába terelve. A fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tudatosság növelése az alábbi nehézségekbe ütközik:
 - a tervezésben részt vevő osztályok nem működnek együtt, és nincs interdiszciplináris tudásuk
 - a közigazgatási struktúrák merevsége megnehezíti a csapatmunkát
 - nem végeztek előzetes felméréseket a nyilvánosság, a közösségek és a magánszektor igényeinek kielégítése érdekében

- a döntéshozatalban és a technikai területeken nincs nagy szerepe a tájékoztatásnak és a tudatosság növelésének, a köztudatban nincsen benne, hogy milyen fontos az információ és a tudatosság növelése a városi környezetgazdálkodás javítása és a lakosság komolyabb környezetvédelmi elkötelezettségének ösztönzése szempontjából
 - a költségvetési források hiánya
 - Mások azért szállnak síkra, hogy a fenntarthatósági politikák következetesek és hitelesek legyenek. Brandenburg tartomány azzal érvel, hogy az oktatás és az ismeretterjesztés terén a főleg önkéntes szövetségek fontos szerepet játszanak a formális oktatási intézményekben, pl. iskolákban, továbbképzési intézményekben és főiskolákon folyó oktatás kiegészítésében. Ezek az önkéntes szövetségek alapszabályuknak megfelelően végzett tevékenységeik részeként képzési központokat tartanak fenn, és rendszeres eseményeket szerveznek. E független, ún. oktatási szolgáltatók azonban általában nem rendelkeznek elegendő anyagi forrásokkal munkájuk folyamatos ellátásához. Gyakran nem tudják megszerezni az állami támogatáshoz szükséges független finanszírozási forrásokat, és az e téren az oktatási intézmények által összegyűjtendő bevétel finoman szólva korlátozott. Ezért igen kívánatos volna egy finanszírozási eszköz létrehozása a fenntarthatóság területén tevékenykedő szövetségek oktatómunkájának támogatásához. Az Unió strukturális alapjai és az EMVA mezőgazdasági alap a gyakorlatban nem igazán szolgálják ezt a célt, vagy azért, mert ez a terület nem tartozik az alkalmazási körükbe, vagy azért, mert a tagállamok operatív programjai más kiemelt kérdésekkel foglalkoznak.
 - Felső-Ausztria számára komoly nehézséget jelent az, hogy a „fenntarthatóság” kifejezés önmagában elég nehézkes és elvont, ezért nehéz róla beszélni. Azt is megfigyelték, hogy még ha a fenntartható fejlődés jelentését sikerült is megfelelő módon megértetni, a megértés és a konkrét cselekvés között továbbra is űr tátong.
 - Lengyelországban a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tudatosítás terén a legnagyobb nehézséget az jelenti, hogy a célcsoportoknak – legyen szó akár diákokról, gazdákról, közigazgatási képviselőről vagy akár a tudományos körökről – hiányosak az általános ismereteik. A fenntartható fejlődés fogalmát gyakran félreértelmezik, mivel azt korábban kizárólag a környezetvédelemmel és az ökológiai kérdésekkel kapcsolták össze, a fogalom gazdasági, társadalmi és kulturális vonatkozásait teljesen figyelmen kívül hagyták. A fenntartható fejlődés nem az a médiatema, amelyről villámhírek formájában lehet beszélni; ez pedig elrettenti az embereket attól, hogy jobban utánajárjanak a kérdésnek, és a gyakorlatban is alkalmazzák tudásukat.
-